

CIVILEK AZ ADATOK MÖGÖTT – A CIVIL SZEKTOR JELLEMZŐI NAPJAINKBAN

CIVIL DISKURZUS 2017. november 03. Debrecen, Debreceni Művelődési Központ

Összeállította: Dr. Márkus Edina – Debreceni Egyetem
Bölcsészettudományi Kar
Művelődéstudományi és Humán Tanulmányok Tanszék

EUROPEAN ASSOCIATION FOR THE EDUCATION OF ADULTS

GYERMEKÉKZETÉSI ALAPITVÁNY

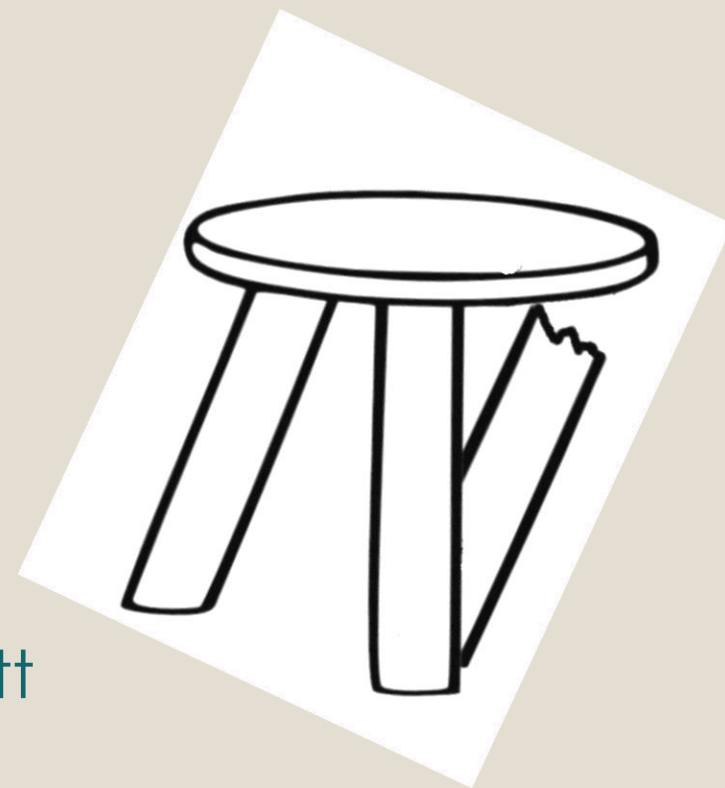
"A civil szervezet olyan, mint Kolumbusz, akinek fogalma sem volt, merre indult el, nem tudta, hová érkezett, halvány gőze sem volt, honnan tért vissza, de hatalmas hatással volt a világtörténelemre - és ráadásul mindezt más pénzén tette ..."

Martin Sime (SCVO) viccét Kumi Naidoo, a CIVICUS - Civil Szervezetek Világszövetségének főtitkára mesélte el a szervezet 2006-os Közgyűlésére érkezett több száz résztvevőnek.

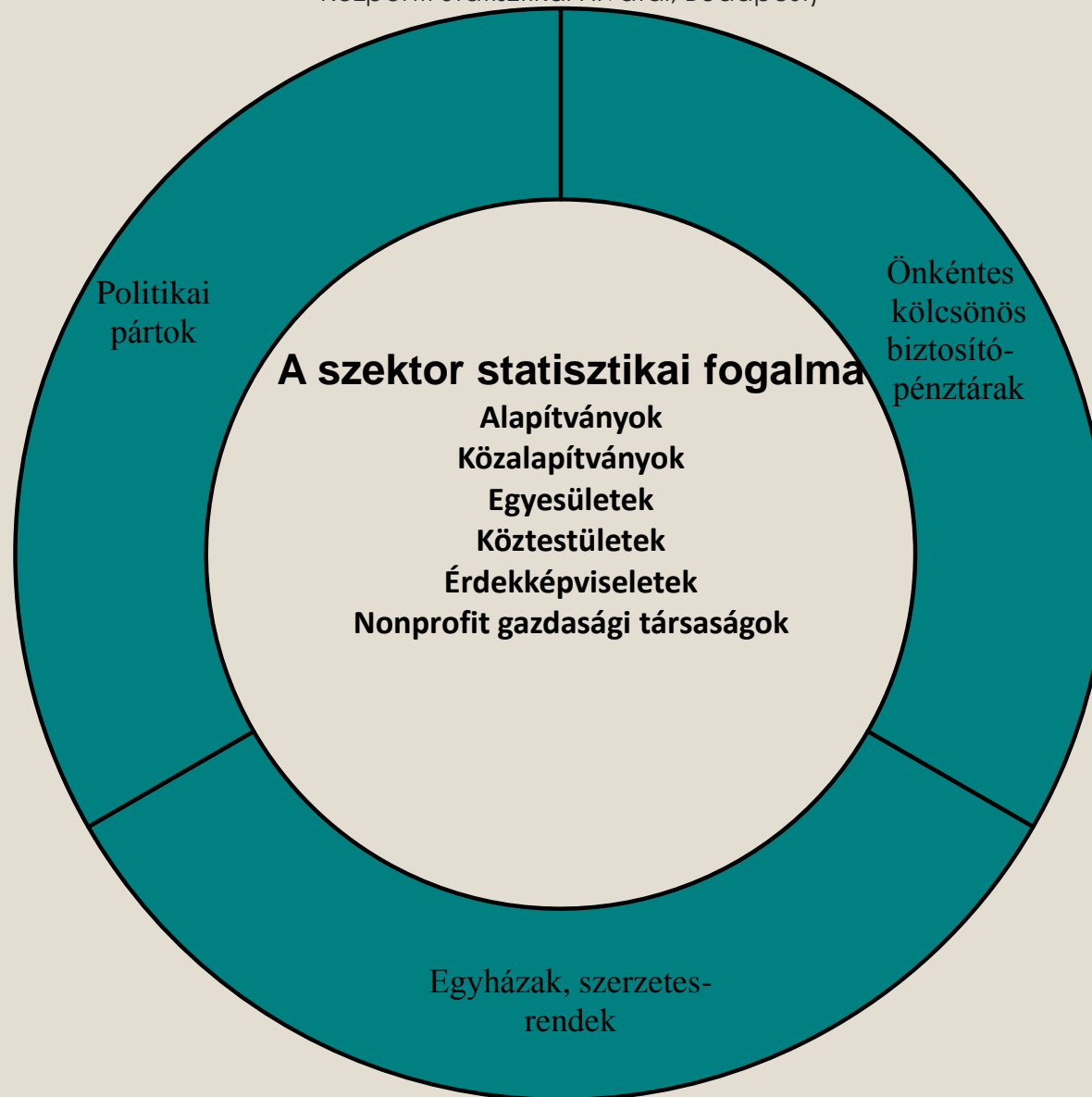
A TÁRSADALMI IGÉNYEKET KIELÉGÍTŐ SZEREPLŐK CSOPORTOSÍTÁSA

- I. szektor: az **üzleti szféra**, ahová a tevékenységüket profitorientált céllal végző vállalkozásokat (üzleti szervezeteket) sorolják
- II. szektor: a **közszektor**, amely a közigazgatásban ténykedő szervezeteket (kötségvetési intézményeket) tartalmazza
- III. szektor: a **civil szféra**, amely a civil társadalom önszerveződése révén létrejött, alapvetően nem költségvetésből finanszírozott szervezeteket tömöríti.

A nonprofit szektor jogi és statisztikai fogalma

(Forrás: Balogh Bence, Mészáros Geyza, Sebestény István (2003): Módszer és gyakorlat. A nonprofit statisztika 10 éve 1992-2002. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest)

Szervezetek típusai

- A nonprofit szervezeteket jellegük szerint három típusba soroljuk:
- **klasszikus civil szervezetnek** tekintjük a magánalapítványokat és az egyesületeket;
- az **érdekképviseltek csoportjába** tartoznak a köztestületek, a szakszervezetek, a szakmai munkáltatói érdekképviseltek és az egyesülések;
- az **egyéb nonprofit szervezetekhez** soroljuk a közalapítványokat és a nonprofit vállalkozásokat.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- A leggyakoribb valószínűleg az, amikor az emberek egyszerűen a **szabadidejük eltöltése érdekében**, a hozzájuk hasonló érdeklődésű, kulturális háttérű partnerek társaságát keresve szerveződnek egyesületekbe.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Hasonló a tevékenysége, de eltérő a lélektani funkciója azoknak a csoportoknak, **amelyek a különböző problémákkal (például magány, idős kor, egészségkárosodás) küzdők szabadidős együttlétének biztosítására jönnek létre.**

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- A közös problémák mentén szerveződő egyesületek egészen más típusát alkotják azok a szervezetek, amelyeknek a **kölcsönös segítségnyújtás**, a válságos élethelyzetbe került vagy tartósan nehéz körülmények között élő emberek (például munkanélküliek, nagycsaládosok, volt állami gondozottak) közös erőfeszítése a kiútkeresésre.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Lényegében ugyanezeknek, s a még náluk is sokkal elesettebb, már önsegítő csoportok létrehozására sem képes rászorulóknak (például hajléktalanok, szegények) az ellátására, támogatására természetesen mások is létrehozhatnak a szó klasszikus értelmében vett **jótékony szervezeteket**.
- **A jóléti szolgáltatások egy részét szintén célszerű lehet nonprofit szervezetek segítségével biztosítani. Az ilyen szolgáltató típusú nonprofitok részben korábbi állami intézmények átalakításával, részben új alapítású szervezetként, de rendszerint állami részvétellel jönnek létre.**

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- A kiszolgáltatottak, segítségre szorulóknak, vagy éppen a társadalmi diszkriminációtól szenvedők iránti elkötelezettség motívuma nem okvetlenül a jótékonykodás irányába visz. Egy másik logika mentén olyan **jogvédő szervezetek** létrehozása is következhet belőle, amelyek az említett csoportok számára több figyelmet és kedvezőbb körülményeket követelnek.
- Ugyanezt a jogvédő tevékenységet - amennyiben nem nagyon elesettek - természetesen **maguk az érintettek** is megszervezhetik.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Nagy számban jönnek létre olyan szervezetek is, amelyeknek nem egyes embercsoportok, hanem **veszélyben levő értékek** (például a kulturális örökség, műemlékek, népi hagyományok, természeti értékek) megvédése a célja.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Gyakori cél a közrend és közbiztonság védelme, a tűz elleni védekezés, a balesetek, természeti csapások áldozatainak megmentése.
- Az állampolgárok jelentős része hajlandó közösségi cselekvésre a szűkebb környezetének szépítése, a település vagy lakókörzet kommunális fejlesztése érdekében.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Sok és sokféle érdek fűződik a **gazdaság- és vállalkozásfejlesztéshez** is, az ezzel foglalkozó szervezetekben az állam, a magánszemélyek, a gazdálkodó egységek és a külföldi támogatók egyaránt szerepet vállalnak.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Nonprofit szervezetek létrehozására indíthatnak adott esetben a **szakmai** (például speciális oktatási módszerek, gyógyítási eljárások alkalmazására irányuló) **ambíciók** is.

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Nagyon gyakori, hogy elkötelezett szakemberek egyszerűen az őket alkalmazó **intézmény (például gyermekotthon, múzeum, könyvkiadó) megmentése** vagy **finanszírozási gondjainak enyhítése** érdekében hoznak létre az intézményt segítő szervezeteket. Az alapítók között - hasonló megfontolásokból - sűrűn megjelennek a felügyeleti szervek, helyi önkormányzatok is. (fogyasztóktól is kiindulhat a jobb minőség érdekében)

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- Hasonlóan tipikus célja a nonprofit szervezetek alapításának valamilyen **nagyobb beruházás (például templomépítés, műszerbeszerzés, emlékmű felállítása), vagy nagyszabású rendezvény (például fesztivál, sportesemény) tető alá hozása**. A kezdeményező itt is egyaránt lehet magánember, valamilyen helyi szakmai közösség vagy állami szervezet.

ALAPKÖLETÉTEL DUNAHARASZTI RÁKÓCZILIGETI
SZENT IMRE TEMPLOM

2014. november 21. 17:00 óra
Helyszín: 2330 Dunaharaszti, Toldi utca 34.

Az alapkövet megáldja: Dr. Beer Miklós váci megyéspüspök

Szent Imre Római Katolikus Templomért Alapítvány
Számlasszám: 11600006 - 00000000 - 09873755

Miért is jönnek létre? Mi ösztönzi az alapítókat?

- A szakmai, gazdálkodói és munkavállalói érdekek érvényesítésének legkézenfekvőbb intézményes megoldása a különböző szakmai kamarák, szövetségek, gazdakörök, ipartestületek, szakszervezetek létrehozása.

Szerep - Kuti Éva szerint

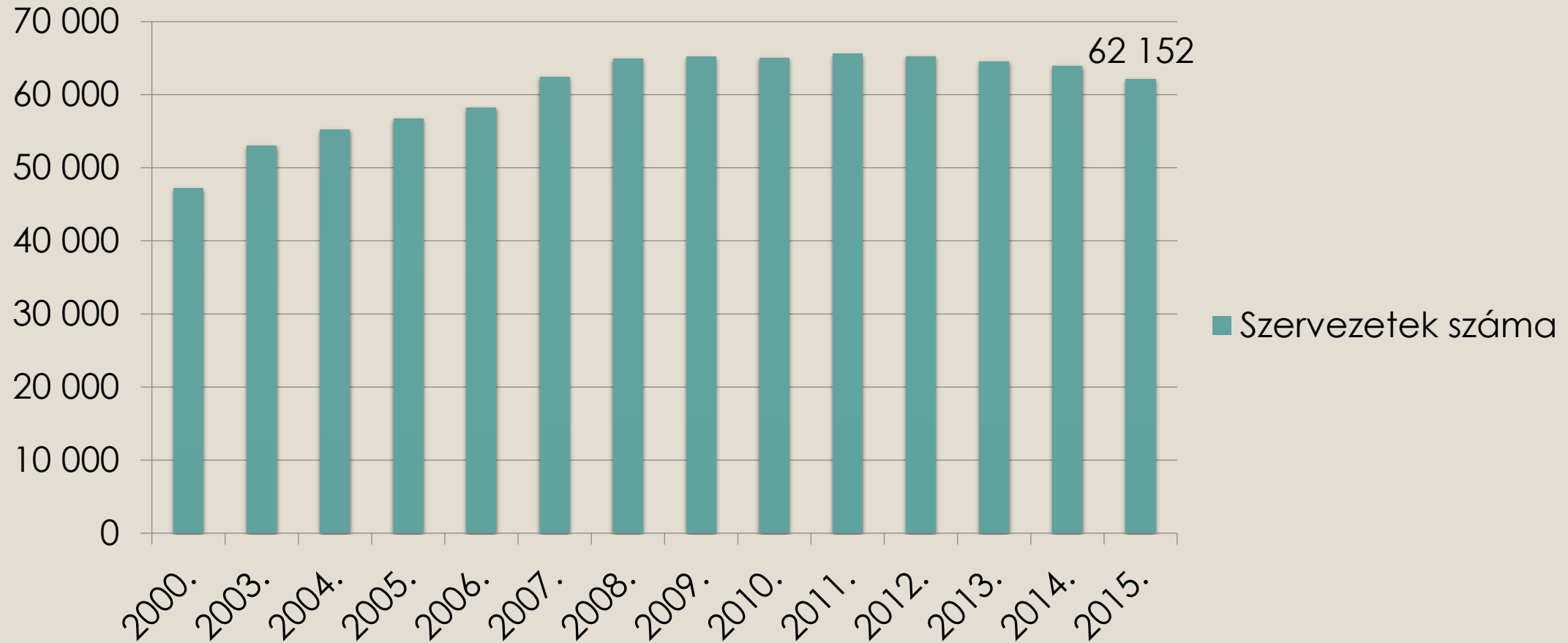
- *Szélesebb értelemben vett funkciók*
- ...mint a civil társadalom intézményei (közvetítenek az állam és polgárai, valamint a gazdasági hatalom és az állampolgárok között)
- ...a társadalompolitika formálása
- ...gazdasági szerep (újraelosztó, foglalkoztató)
- ...társadalomlélektani szerep

Mióta és hány szervezet van Magyarországon?

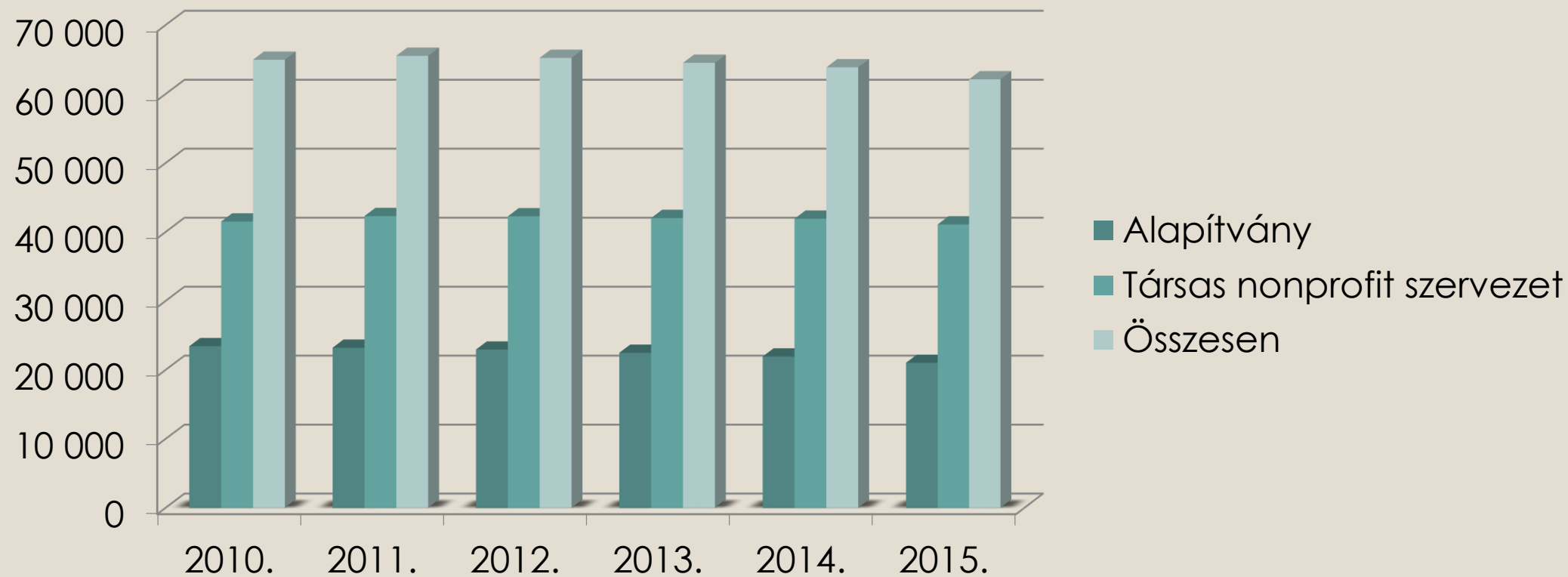
Év	Alapítvány	Társas nonprofit szervezet	<i>Összesen</i>
1862	..	319	..
1878	..	1 917	..
1932	..	14 365	..
1970	–	8 886	8 886
1982	–	6 570	6 570
1989	400	8 396	8 796
1990	1 865	14 080	15 945
1991	6 182	17 869	24 051
1992	9 703	20 660	30 363
1993	11 884	22 778	34 662
1994	14 216	25 943	40 159
1995	15 650	27 133	42 783
1996	17 109	28 207	45 316
1997	18 603	28 762	47 365
1998	19 225	28 159	47 384
1999	19 754	28 417	48 171
2000	19 700	27 444	47 144
2002	21 161	30 664	51 825

Hány szervezet van?

Szervezetek száma Magyarországon 2000-2015

Melyik szervezeti típusból van több?

Mely tevékenységi területű szervezetből van a legtöbb?

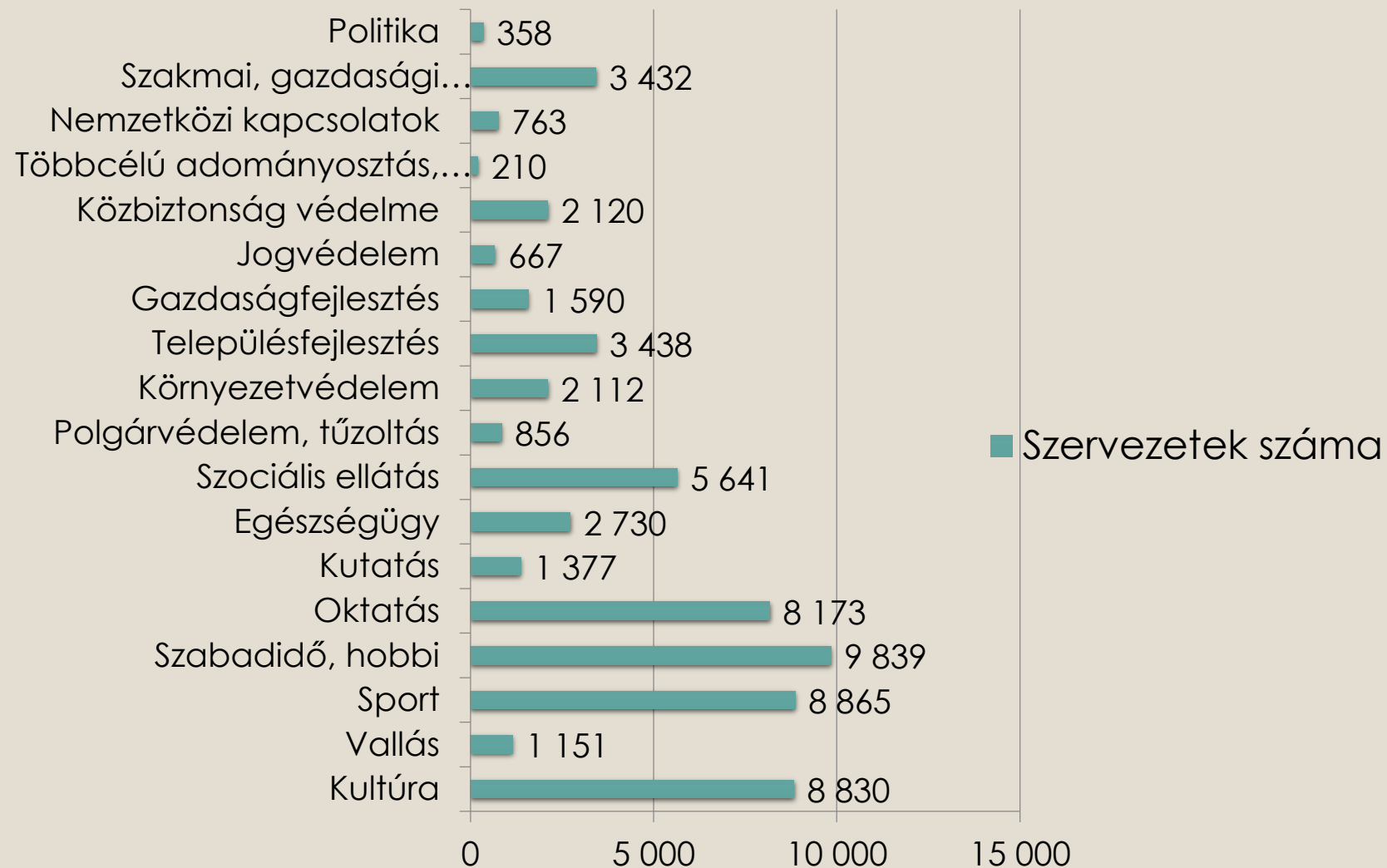
Tevékenységi területek rangsora

A nonprofit szervezetek rangsora tevékenységcsoportok szerint, 2015	
Tevékenységcsoport	Szervezeti rangsor
Kultúra	
Vallás	
Sport	
Szabadidő, hobbi	
Oktatás	
Kutatás	
Egészségügy	
Szociális ellátás	
Polgárvédelem, tűzoltás	
Környezetvédelem	
Településfejlesztés	
Gazdaságfejlesztés	
Jogvédelem	
Közbiztonság védelme	
Többcélú adományozás, támogatás	
Nemzetközi kapcsolatok	
Szakmai, gazdasági érdekképviselet	
Politika	

1-15-ig mert van két holtverseny.
Ha nagyon nehéz, akkor az első 5-8-at.

Szervezetek száma tevékenységi területenként, 2015

Mely tevékenységi területű szervezetből van a legtöbb?

A nonprofit szervezetek száma és megoszlása tevékenységcsoportok szerint, 2015

Tevékenységcsoport	Alapítványok		Társas nonprofit szervezetek		Összesen		Rangsor
	száma	megoszlása, %	száma	megoszlása, %	száma	megoszlása, %	
Kultúra	3 055	14,5	5 775	14,0	8 830	14,2	3
Vallás	914	4,3	237	0,6	1 151	1,9	11
Sport	855	4,1	8 010	19,5	8 865	14,3	2
Szabadidő, hobbi	518	2,5	9 321	22,6	9 839	15,7	1
Oktatás	6 833	32,6	1 340	3,3	8 173	13,2	4
Kutatás	561	2,7	816	2,0	1 377	2,2	10
Egészségügy	1 960	9,3	770	1,9	2 730	4,4	7
Szociális ellátás	3 364	16,0	2 277	5,5	5 641	9,1	5
Polgárvédelem, tűzoltás	90	0,4	766	1,9	856	1,4	12
Környezetvédelem	866	4,1	1 246	3,0	2 112	3,4	8
Településfejlesztés	1 121	5,3	2 317	5,6	3 438	5,5	6
Gazdaságfejlesztés	240	1,1	1 350	3,3	1 590	2,6	9
Jogvédelem	111	0,5	556	1,4	667	1,1	14
Közbiztonság védelme	156	0,7	1 964	4,8	2 120	3,4	8
Többcélú adományosztás, támogatás	61	0,3	149	0,4	210	0,3	16
Nemzetközi kapcsolatok	251	1,2	512	1,2	763	1,2	13
Szakmai, gazdasági érdekképviselés	45	0,2	3 387	8,2	3 432	5,5	6
Politika	43	0,2	315	0,8	358	0,6	15
Összesen	21 044	100,0	41 108	100,0	62 152	100,0	

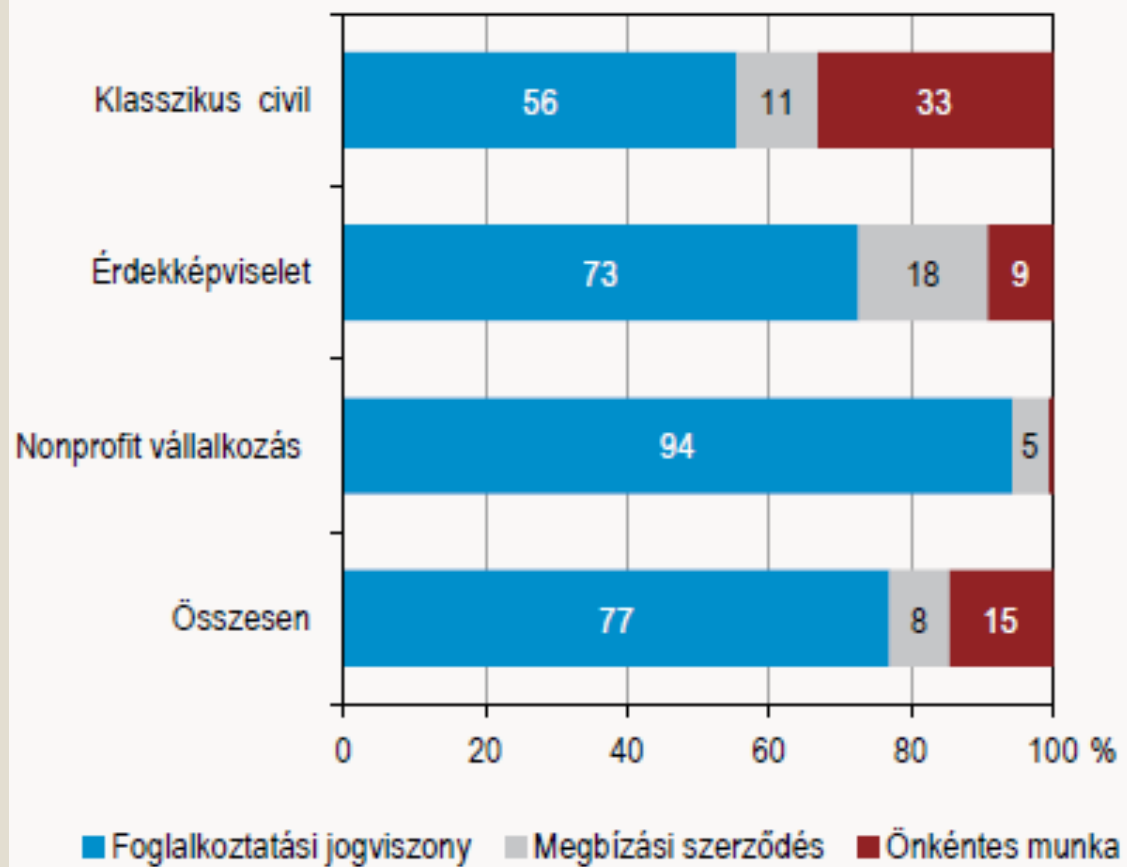
Statisztika – tevékenység, 2015

- **Tevékenységüket vizsgálva alapítványok** esetében 3 típust lehet kiemelni, mint fő tevékenységi ágazatot:
 - oktatás (33%),
 - szociális ellátás (16%)
 - és kultúra (15%).
- **Társas nonprofit szervezetek** esetében pedig kiemelkedő jelentőségű
 - a szabadidő (23%)
 - a sport (19,5%),
 - és a kultúra (14%) területe.

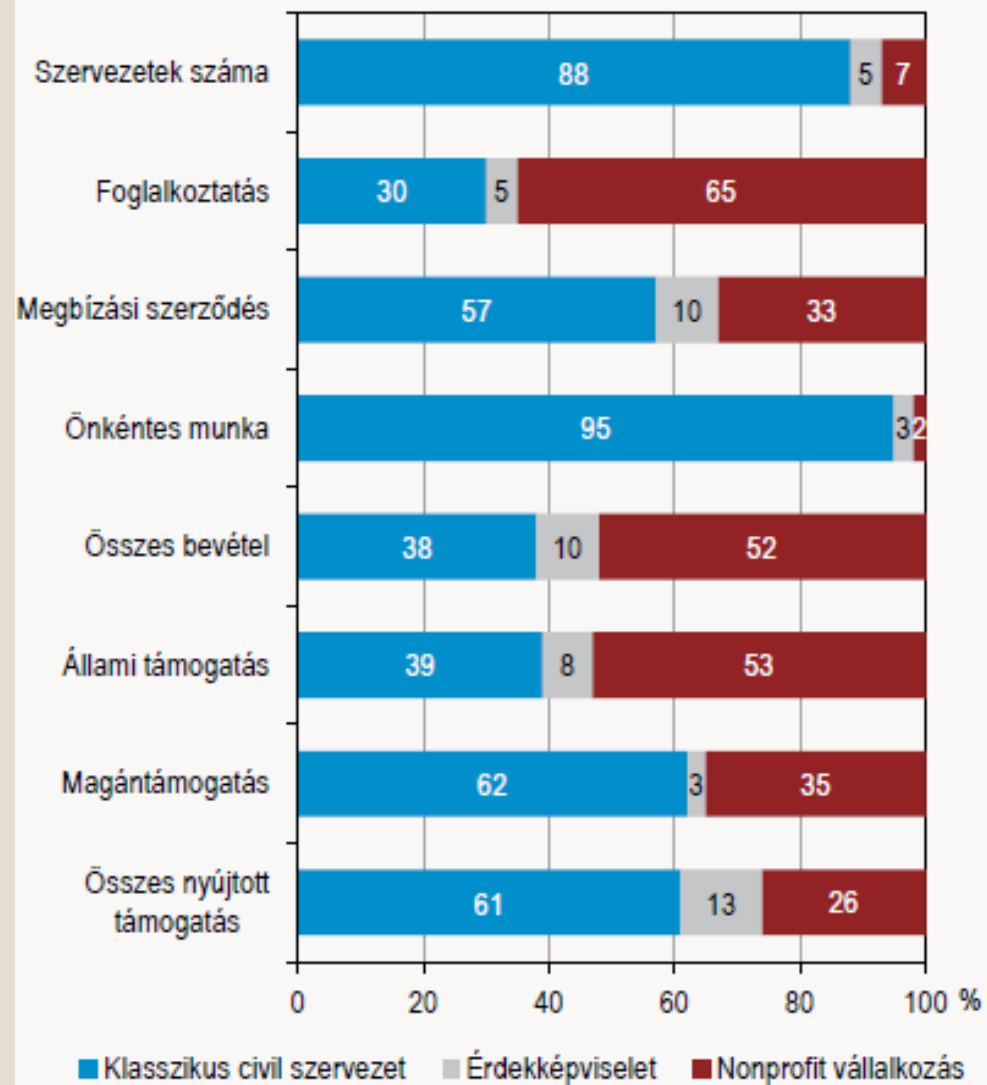
Humán erőforrás

- **2015**-re a nonprofit szektorban **munkaviszonnal rendelkezők** összlétszáma több mint **142 ezer fő** volt, ebből 101 ezer főállású, teljes munkaidős és 41 ezer nem főállású, részmunkaidős munkavállaló.
- **2015**-ben a szektorban tevékenykedő **önkéntes segítők becsült száma 413 ezer fő** volt. Az általuk teljesített 47 millió munkaóra több mint 22,7 ezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felelt meg, munkájuk becsült értéke 53 milliárd forintra tehető.
- A lakossági segítség különösen a kisebb szervezetek számára jelentős. Az 50 ezer forint alatti bevételi kategóriában az önkéntes munka értéke meghaladta a pénzbevétel 14-szeresét, az 51 és 500 ezer forint közötti összeggel gazdálkodó szervezetek esetében is annak több mint másfélszeresét.

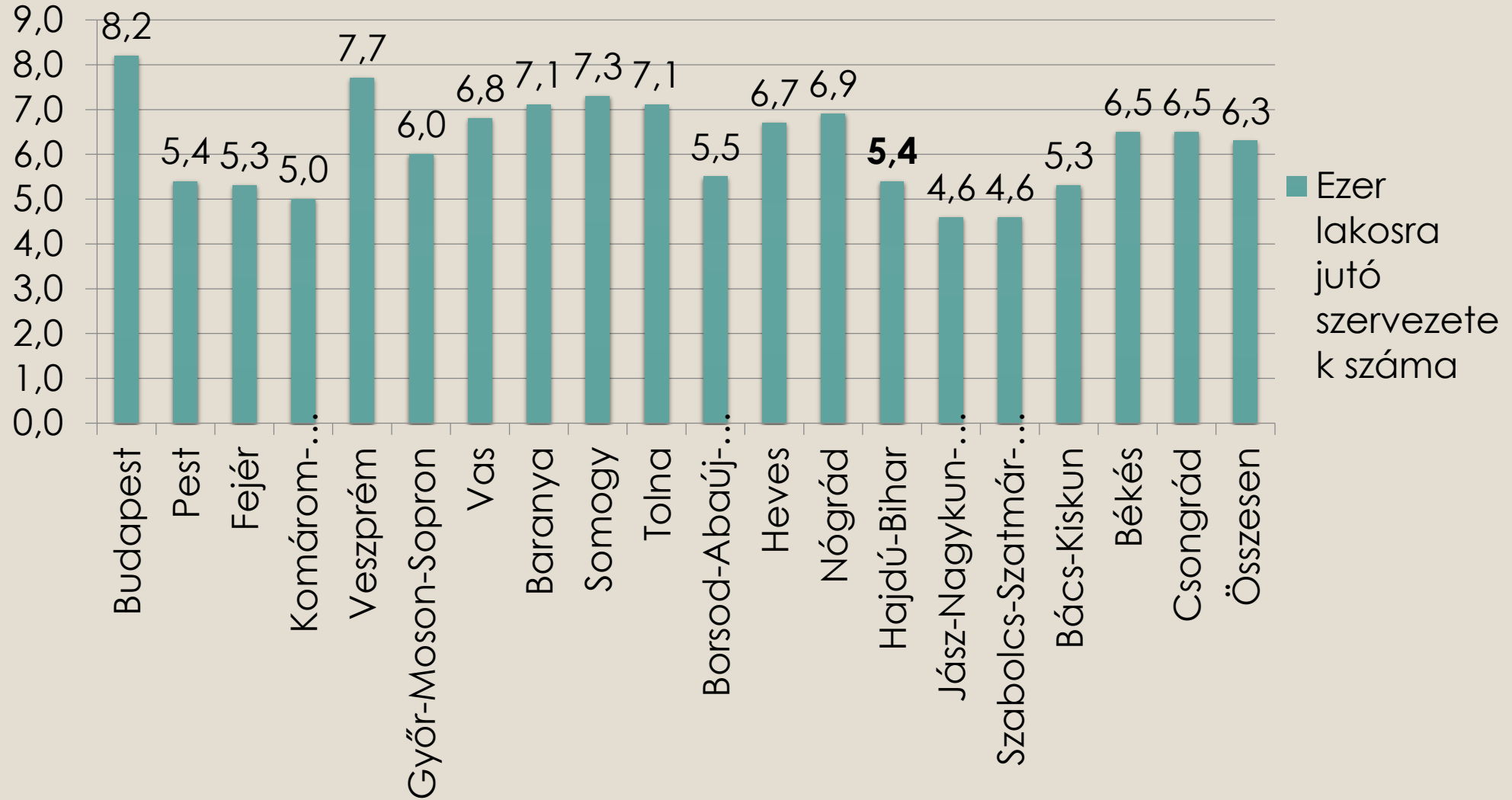
A nonprofit szektor humánerőforrásának összetétele munkaidő-ráfordítás alapján, 2015

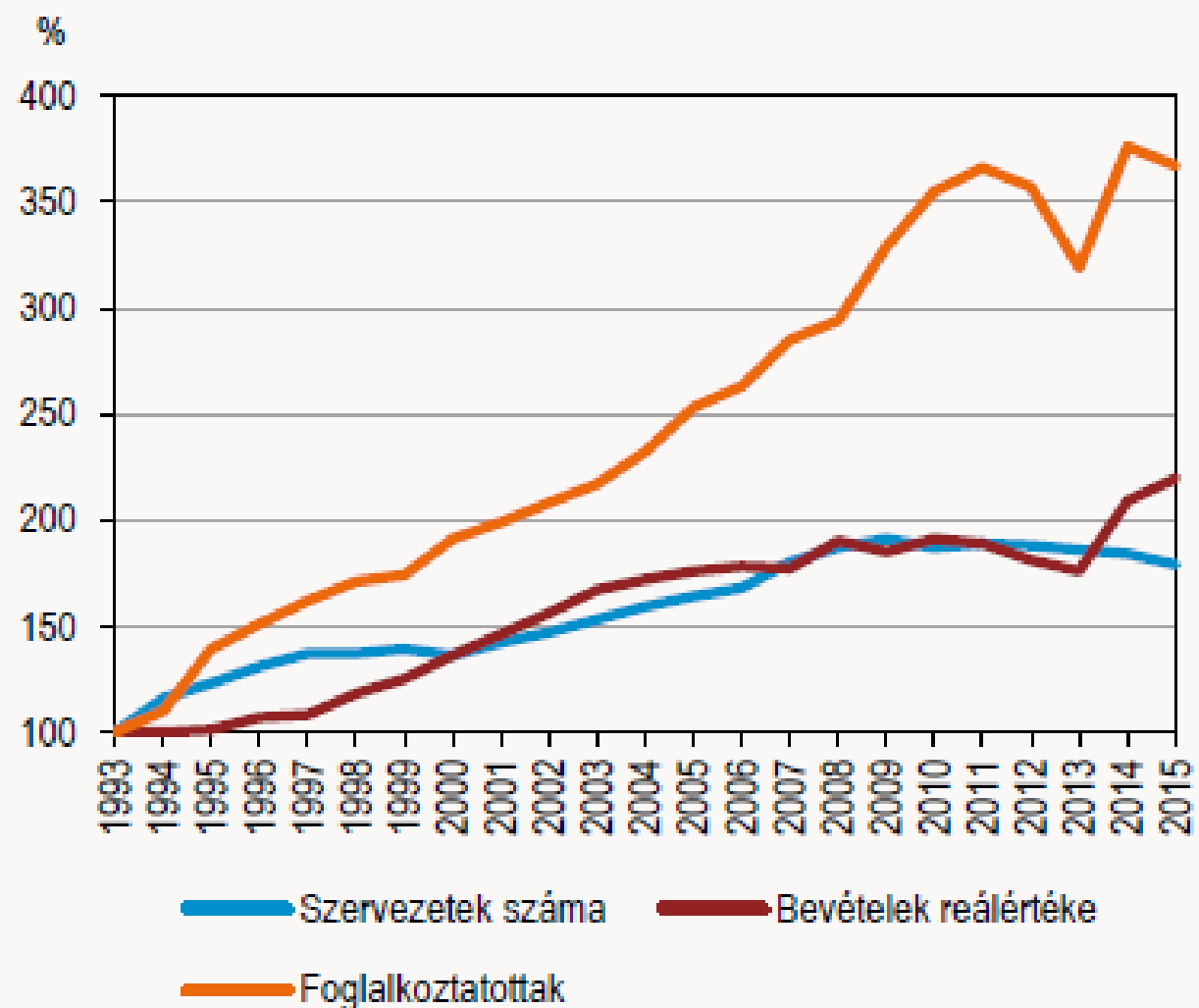
A klasszikus civil szervezetek nonprofit szektoron belüli súlyának legfontosabb mutatói, 2015*

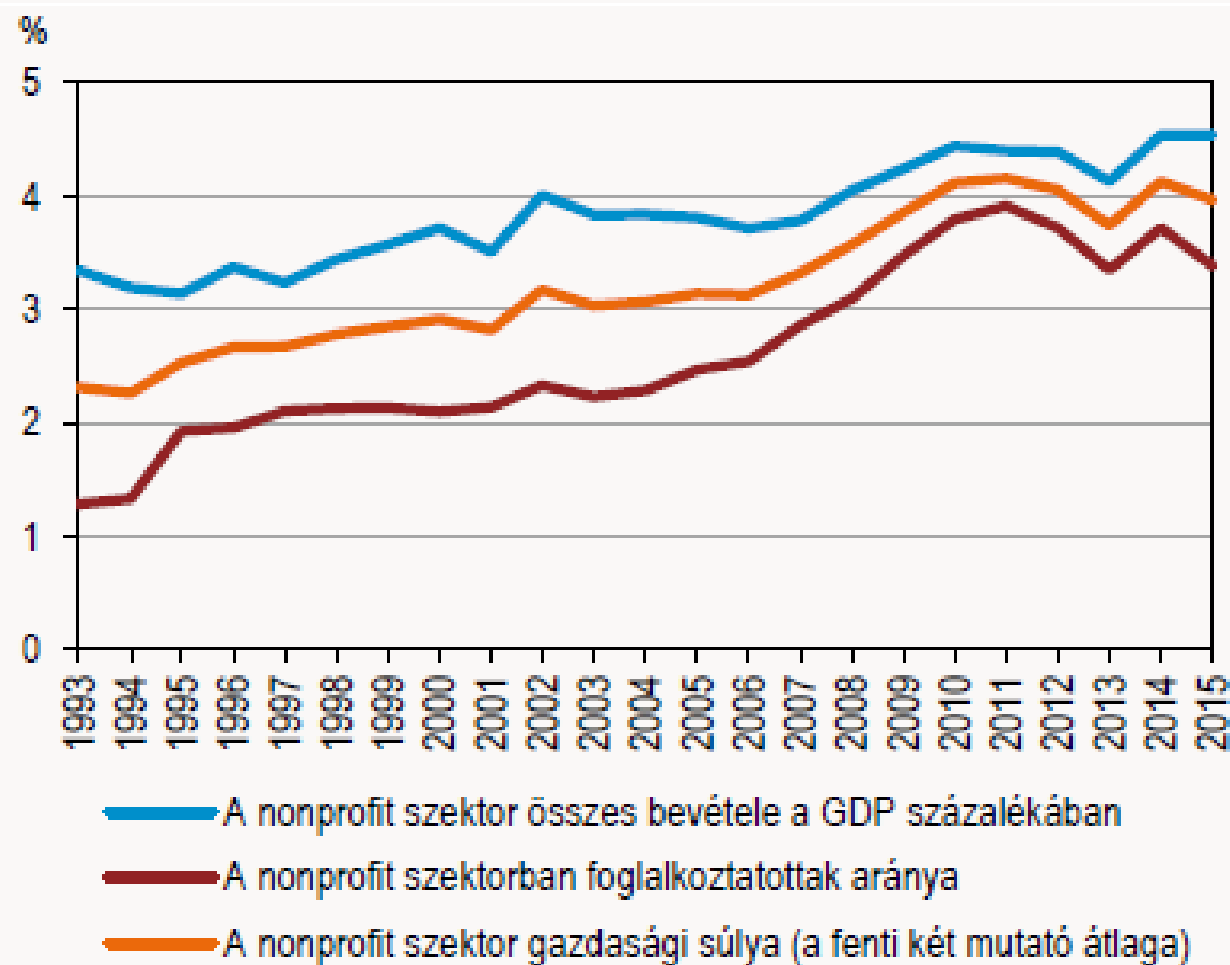
Ezer lakosra jutó szervezetek száma

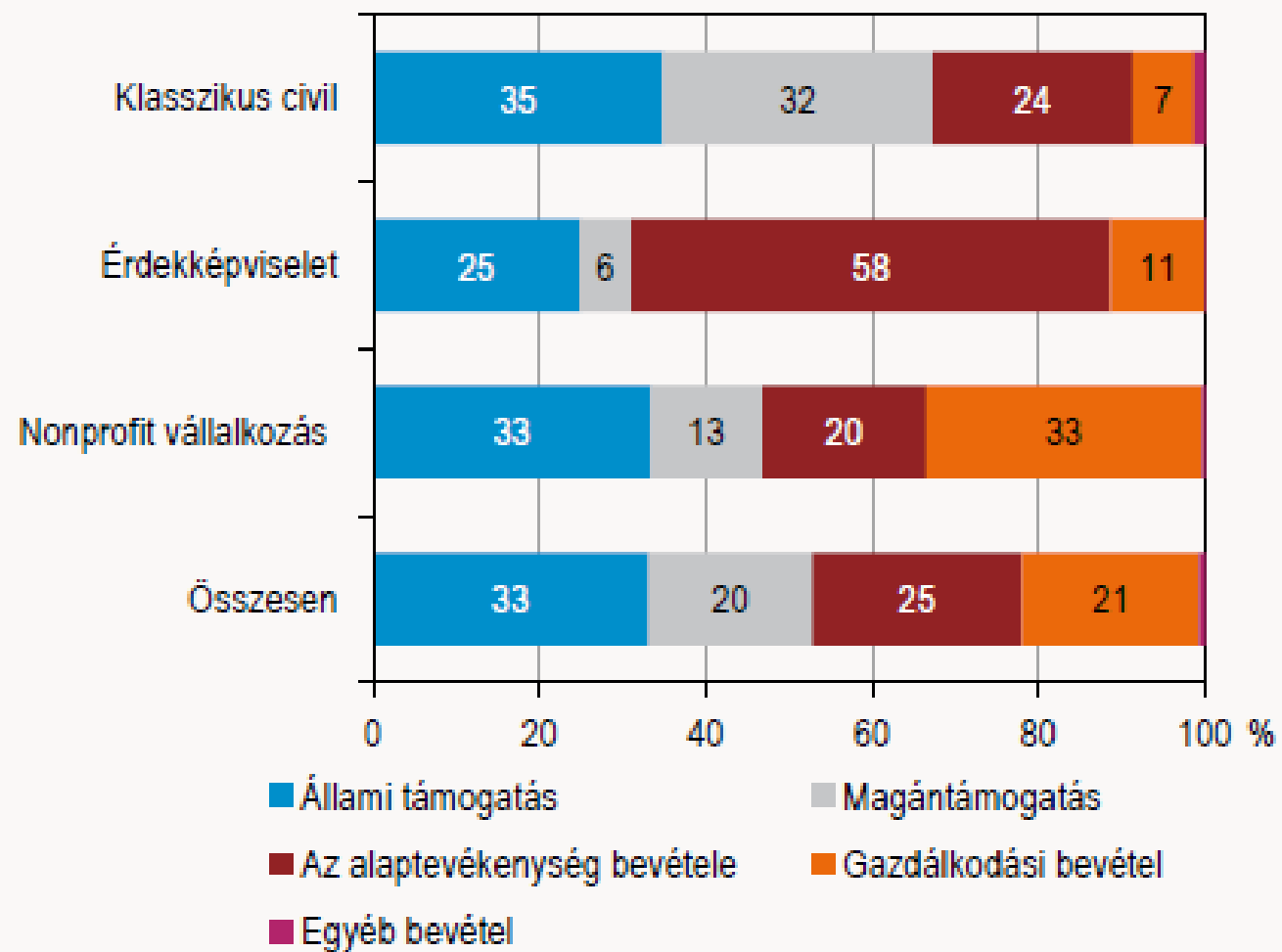
A nonprofit szektor fejlődése (1993=100%)

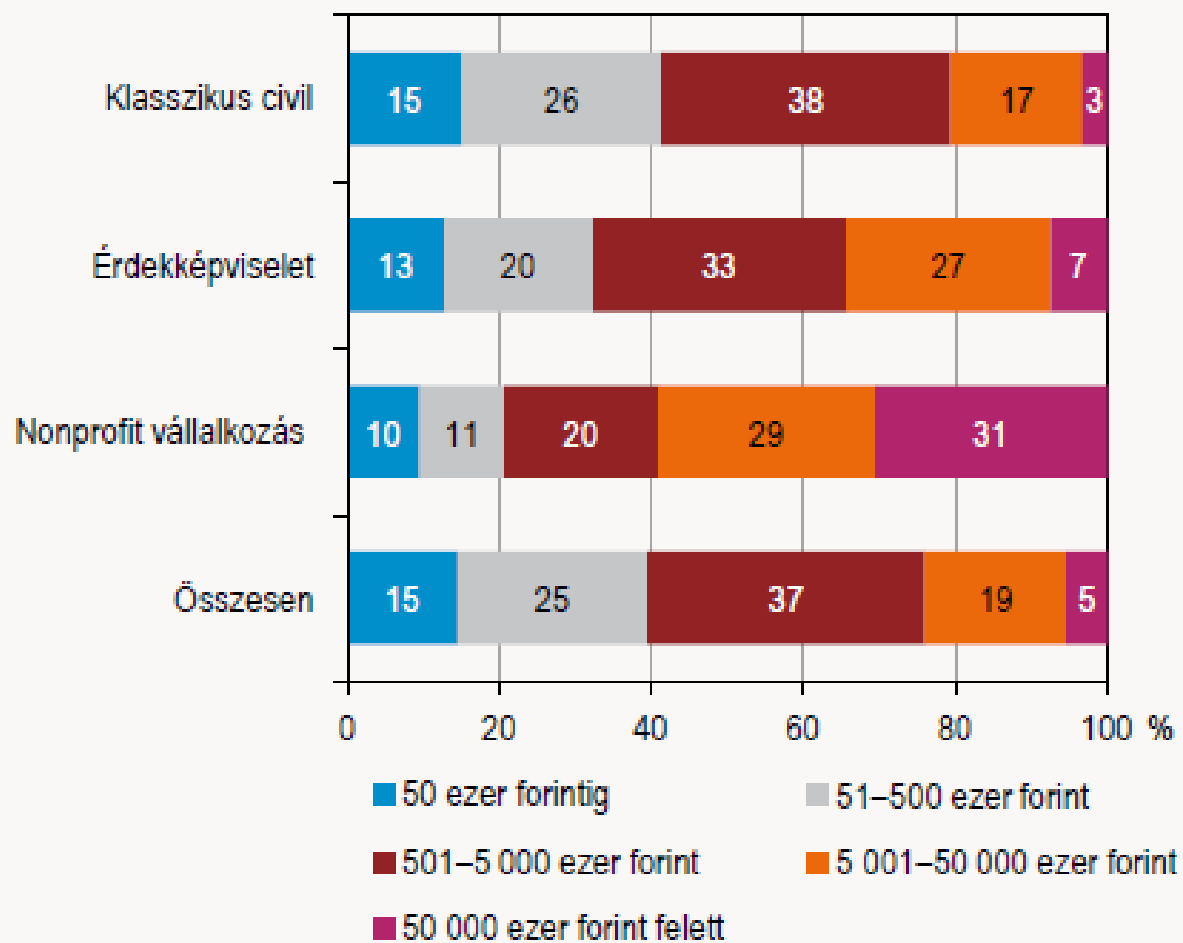
A nonprofit szektor gazdasági súlya a nemzetgazdaságban (1993=100%)

A nonprofit szervezetek bevételeinek megoszlása források szerint, 2015

A nonprofit szervezetek megoszlása bevételnagyság szerint, 2015

- **Felhasznált irodalom:**

- A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői, 2015 Statisztikai Tükör (2016. december 23.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2017): Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2015 Budapest, Központi Statisztikai Hivatal
- Kuti Éva (1998): Hívjuk talán nonprofitnak... Budapest, Nonprofit Kutatócsoport Egyesület

Köszönöm a figyelmet!